

НОВИНИТЕ ПО РАДИОТО КАТО ХРОНОЛОГИЯ НА ОБЩЕСТВЕНАТА ДЕЙСТВИТЕЛНОСТ

ЛЪЧЕЗАР ТОЧЕВ

Radio News as a Chronology of Public Activity

Lachezar Tochev

Резюме: За много от нас хронологията на обществените събития и нейното съхраняване едва ли представлява някакъв проблем. Има държавен архив, съществуват архиви на институциите – за какво ни е хронографиране на обществения живот през радиото? Пред изследователите често стои въпросът доколко правдиво е представена историческата действителност в наследените документи. Живият новинарски поток в радиоефира съдържа хронологията на общественото битие, а всекидневните обобщения и коментарните рубрики създават образи и на общественото съзнание. Всеки ден, всяка седмица. Търсенето на „стари новини“ в сайтовете на информационните радиостанции става по теми, имена и ключови думи, но не и по дата. С други думи, хронологията се губи. Ценният опит и насъбраните данни изчезват за обществото, след като са минали през радиоефира.

Ключови думи: Хронология, общественозначими събития и факти, изгубени данни с обществена значимост

Abstract: For many of us the chronology of public events and its preservation is not a problem. State archive, archives of the public institutions store and provide data. Researchers often query about the truthfulness of the historical reality in legacy documents. The live news stream on the radio network contains the chronology of public life, and the daily summaries and commentary columns also create images of public consciousness. Every day, every week. Searching for „old news“ on the radio stations sites of information is organized by topics, names and keywords, but not by

date. In other words, chronology is lost. Valuable experience and collected data disappear for the public after they have gone through radio.

Keywords: Chronology, public events and information, lost public data

За всяко разбиране на обществено събитие или цялостно явление, личност, произведение на изкуството, културата, или научно постижение, е необходимо да се разбира времето, в което събитията са се случвали, времето, в което хората на изкуството, културата и науката са живели и са били поставени да творят. Без изследователят да се потопи в това отминало време, той не би могъл да постигне дълбочина на разбирането на обекта на неговите проучвания, поне доколкото му позволяват собствената му фантазия и способностите му да съпреживява други съдби.

Пред изследователите често стои въпросът доколко правдиво е представена историческата действителност в наследените летописи. И отговорът на този въпрос обикновено е „твърде субективно и политизирано, в угода на управителя на времето и пространството, което е управлявал царят, императорът, вождът... Народната памет е запечатана в песните и приказките, които се предават от уста на уста от поколение на поколение. Те обаче са твърде облечени в символиката на вярвания и ритуали към господстващите във времето суеверия, така че само малцина специалисти могат да разграничават исторически събития от измислица.

Докато в миналото пазенето на историята е било изцяло приоритет на властимащите, с разширяването на свободния обмен на стоки настъпва и демократизирането на информационните потоци и тяхното „обективизиране“. За да се стигне до днешния относително свободен обмен на информация. Казвам „относително“ не толкова поради налагани ограничения за разпространението на данни за събития, колкото поради продължаващото битуване на един феномен при осведомяването на широките маси, останал от най-древни времена, а именно – на аудиториите се поднасят преди всичко различни тълкувания на факти, а не толкова самите факти. Дали това се прави целенасочено или интуитивно, не е предмет на анализ сега. Тук ще се постарая да „фотографирам“ как някои

от днешните медии оставят информационни следи в по-широк и по-дълбок план, от историческа гледна точка, как и доколко могат да служат като хронограф на събитията днес. Всепризнат христоматиен израз е, че радиото е най-оперативната медия, че радиото достига до своите слушатели винаги, когато те го потърсят, и навсякъде; че новините първо се научават от радиото. Остават ли обаче новините като обществена памет за деня, в който събитията-новини са се случвали? Можем ли да научим какъв е бил новинарският ден на определена дата, останала назад в календара?

Като използваме съвременните информационни канали, основавани на съвременните технологии, ще разгледаме сайтовете на няколко медии днес. Избирам напълно случайно датата 14 май 2018 и търся събитийността на тази дата. Единствените основания да избира тази дата са, че не е далеч назад във времето – тази година е – и че е делничен ден, понеделник.

Дарик радио

Дарик радио е безспорен информационен лидер сред частните радиостанции, медия, която притежава и поддържа широка мрежа от репортери и кореспонденти, излъчва новини на кръгъл час, търси анализи на събитията, сама си избира и отразява водещите събития за деня. Когато следим ефира на Дарик радио, няма как да не се чувстваме изцяло в течение на събитията от страната и света.

Какво става обаче, ако потърсим събитийността на дата от недалечното минало – 14 май тази година?

Търсене по дати в сайта на Дарик радио не е предвидено. Търсенето става само по теми и по ключови думи. Достъпът е свободен, безплатен, но информацията е подредена така, че е трудно достъпна за бърз преглед. На изследователя е необходимо да си отдели сериозен времеви ресурс, за да търси нещо, което не е ясно дали ще намери и къде. За масов потребител мога да твърдя, че е непосилно да се справи със задачата да си намери „стари новини”, ако не знае предварително какво се е случвало на определена дата назад в календара.

При информационното **радио Фокус** положението е идентично.

При наличието на репортерски и новинарски ресурс от 60 радиостанции (по данни от сайта), при взаимосвързаност и с информационна агенция, търсенето на събития през сайта е възможно само по теми. При това, като резултати излизат предимно запазени интервюта. Нека уточним, че става дума за коментарно-аналитични интервюта, не за информационни. Това отново ни отправя към споменатия феномен – информирането се осъществява не през фактите, а през тяхното тълкуване от силните на деня.

Другата радиостанция на информационните потоци е обществената **БНР – „Хоризонт“**. Концепцията на програмата „Хоризонт“ на БНР изначално е радио на музиката и новините. С някои забезки, „Хоризонт“ устойчиво се развива в тази посока, зададена още от началото на 70-те години на миналия век. Живият новинарски поток съдържа действително хронологията на общественото битие, а всекидневните обобщения и коментарните рубрики създават образи и на общественото съзнание. Всеки ден, всяка седмица. Тези потоци се обогатяват всяка година, и докато преди десетилетие „Хоризонт“ често отнасяше упреци, че „София не е България“, сега информационната картина от страната е относително пълна, благодарение на разширената кореспондентска мрежа в страната и в чужбина, а и благодарение на регионалните радиостанции на БНР.

И тук се очертава празнина. В новата информационна среда „Хоризонт“ присъства почти по същия начин, както и в ефир – днес. И донякъде – вчера, най-общо казано.

На сайта най-старото заглавие от новините на „Хоризонт“ беше от 13 октомври 2009 година: „Барозу призова чешкия премиер да помогне за ратифицирането на Лисабонския договор“. Казвам „беше“, защото това регистрирах в деня на моите проучвания, а именно 30 ноември 2018. Но това се променя всеки ден и информацията се губи с по един ден, всеки ден с напредването на календара. Търсенето отново е по теми, имена и ключови думи, но не и по дата. С други думи, хронологията също се губи. Ценният опит и насъбраните данни изчезват за обществото, след като са минали през радиоефира. Несъмнено съхраняването на големи масиви данни изисква съответната материална база. Но „Хоризонт“ не е телевизия, не е нужно да пази картини. Всеки обикновен съвременен смартфон е способен да събере хиляди звукови файлове, за радост на подрастващите любители на музиката. Искам да кажа, убеден съм, че ако липсата на широкодостъпен аудио и текстови архив в радиото се разпознава

като проблем, то този проблем е повече във визията за развитието на медията, а не толкова в материалната база.

За сравнение потърсих какво може да се открие назад из събитийния календар и на някои други медии.

Сайтът на **Нова телевизия** за новини поддържа информационен масив, който е предоставян безплатно. Първите пазени заглавия са от 25 февруари 2011 година. Но и тук търсенето по дати реално е невъзможно. Нужно е да се разглеждат събитията ден по ден, за да се стигне до конкретна дата. С други думи, отново е необходимо човек предварително да знае какво точно търси като тема, или като личност, или да си отдели твърде много време. Или и двете.

Сайтът за новини на Нова телевизия е построен досущ като този на Дарик радио. Добре е да отбележим, че двата сайта са строени от едни и същи компании, но докато в сайта на Дарик радио има връзки към Нова, в сайта на телевизията няма пряка връзка към радиото. За много от нас хронологията на обществените събития и нейното съхраняване едва ли представлява някакъв проблем. Има държавен архив, има архив на институциите, има архив на вестникарските течения, за какво ни е хронографиране на обществения живот през електронните медии, и най-конкретно през радиото? Позволявам си да се върна в началото на текста и да напомня, че институциите са управлявани от властимащи, а властимащите инстинктивно започват летоброенето от вземането на властта и го завършват с падането си от власт. А историята продължава.

Ще завърша с напълно тривиалното твърдение, че първата крачка към решаването на един проблем е осъзнаването на фактите, които го изграждат, и оформянето на разбиране, че тази съвкупност от факти представлява проблем, проблем с обществено значение.